

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه مقالات

همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب

(جلد دوم)

(مقاله حوزه الیهیت و مبانی معرفتی)

(بخش اول)

دانشگاه الزهراء

۱۳۹۶ آذر ۷

سر شناسه	: همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب (تهران : ۱۳۹۶)
عنوان و نام پدید آور	: مجموعه مقالات همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب / پدیدآورنده همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب، معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه الزهرا(س).
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه الزهرا (س)، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ج۵؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: دوره ۷-۹-۰۹-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۱-۰۸-۰۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۲-۳-۱۰-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۳-۰۳-۱۱-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۴-۷-۱۲-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۵-۴-۱۳-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حجاب - ایران - کنگره ها
موضوع	: Hijab (Islamic clothing) - Iran - Congresses
موضوع	: حجاب - مقاله ها و خطابه ها
موضوع	: Hijab (Islamic clothing)- Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده	: دانشگاه الزهراء
شناسه افزوده	: Alzahra University
شناسه افزوده	: دانشگاه الزهرا (س)، معاونت فرهنگی و اجتماعی
رده بندی کنگره	: الف ۱۳۹۶ ۱۷/۵۸۳ / ۲۳۰ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۳۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۷۰۳۳۹

نام کتاب	: مجموعه مقالات همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب / جلد دوم
پدیدآورنده	: همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب، معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه الزهرا (س)
مکان برگزاری همایش	: سالن همایش های بین المللی دانشگاه الزهرا (س)
زمان برگزاری همایش	: ۷ و ۸ آذر ماه ۱۳۹۶
ناشر	: دانشگاه الزهرا (س)
حروفچینی و صفحه آرایی	: محمد روشنی
طراح جلد	: ضیافت بیاتی و ثریا شاه کرمی
نوبت و سال چاپ:	: اول - ۱۳۹۷
تیراژ	: ۱۰۰۰ جلد
قیمت	: ۳۶۰۰۰۰ ریال
قطع و تعداد صفحات	: رحلی / ۴۵۲
شابک	: ۷-۹-۰۹-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ دوره؛ ج ۳-۱۰-۶۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۲.

فهرست

- مقدمه ریاست دانشگاه و مدیر همایش ۹
- مقدمه دبیر علمی ۱۱
- شورای سیاست‌گذاری ۱۳
- کمیته علمی ۱۳
- کمیته داوران ۱۴
- کمیته اجرایی ۱۴
- محورهای پذیرش مقاله در همایش ۱۵
- (۱) جاذبه پوشش و حجاب زن از نظر تازه مسلمانان و ناهمدینان ۱۷
زهرا ابراهیمی محمدیه
- (۲) جایگاه عفاف و حجاب در بالندگی شخصیت انسان ۲۹
فاطمه احمدی
- (۳) بررسی آثار تربیتی حجاب بانوان در جامعه اسلامی ۳۹
منصوره ارجمندی فرد
- (۴) آثار عفاف و حجاب از لسان قرآن و سنت ۵۷
روح اله اکبری / فاطمه پورقلی
- (۵) کاوشی در واژه حجاب و حدود آن از منظر آیات و روایات ۶۹
جواد اکبری مطلق / مرضیه فنودی
- (۶) موج حجاب در غرب با وجود محدودیت‌ها ۷۷
جواد اکبری مطلق / مرضیه فنودی
- (۷) تبیین گستره عفاف در آموزه‌های دینی ۸۷
سیما امید باراندوزی
- (۸) حجاب و عفاف اسلامی با توجه به آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور ۹۷
الله ایمانی‌راد
- (۹) علل گرایش به بدحجابی از دیدگاه دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی بابل ۱۲۵
فاطمه باکوئی / ناهید یعقوبیان
- (۱۰) جایگاه فرهنگ حجاب و عفاف در آموزه‌های دینی و جوامع اسلامی ۱۳۱
اعظم ترکمان
- (۱۱) حجاب از نظر مستشرقین ۱۴۱
سید حسین نقوی
- (۱۲) بررسی تطبیقی سیره عمر و امام علی (علیه السلام) در مورد عفاف و حجاب ۱۵۳
سیده لیلا نقوی سنگدهی / لیلا کردی / خسرو کمالی سروستانی
- (۱۳) بازتاب حجاب و عفاف در نهج البلاغه ۱۶۱
محمود جهاننیده
- (۱۴) جایگاه حجاب و عفاف در آموزه‌های دینی ۱۷۳
مریم حاتمی

- ۱۸۱ ..... (۱۵) مسأله پوشش در نماز با تکیه بر دیدگاه فقهای امامیه و اهل سنت
ریحانه حسن پور / بهمن حسن پور / مرضیه پیلهور
- ۱۹۷ ..... (۱۶) جایگاه عفاف و حجاب در قرآن و روایات
سید حسن حسینی
- ۲۰۷ ..... (۱۷) بررسی عفاف و حیا در برخورد کوتاه حضرت موسی (علیه السلام) و دختر حضرت شعیب (علیه السلام)
سید قاسم حسینی
- ۲۱۳ ..... (۱۸) دلایل و فلسفه حجاب در اسلام
هاجر خادمزاده یگانه
- ۲۲۷ ..... (۱۹) نقش عفاف و حجاب در تعالی معنوی از منظر سیره حضرت زینب (علیه السلام)
مینو خانابایی / مریم صف آراء
- ۲۳۵ ..... (۲۰) نقش زنان در حفظ و ترویج عفت عمومی جامعه از دیدگاه آیات و روایات
صدیقه خانی
- ۲۵۵ ..... (۲۱) فلسفه حجاب
مجید خرسندی
- ۲۶۷ ..... (۲۲) مراحل توصیه به «حجاب زن» در قرآن و حدیث
محمد حسین خواجه بمی
- ۲۷۵ ..... (۲۳) کاوشی روایی پیرامون «حجاب سرور زنهای عالم»
محمد حسین خواجه بمی
- ۲۸۵ ..... (۲۴) راهبرد «سوره مبارک نور» در نهادهای سازی فرهنگ حجاب و عفاف در جامعه اسلامی
مرضیه دارایی / علی صبوحی طسوجی / مریم اسماعیلی
- ۲۹۵ ..... (۲۵) فلسفه و حکمت حجاب در اندیشه حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی)
اسماعیل دانش
- ۳۱۳ ..... (۲۶) چگونگی و گونه‌های حجاب از دیدگاه حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی)
اسماعیل دانش / رخسانه دانش
- ۳۲۹ ..... (۲۷) بررسی تبیین حدود و چگونگی وظایف مردان نسبت به حجاب براساس آیه ۳۰ سوره نور
عابدین درویش پور
- ۳۳۷ ..... (۲۸) مرزهای ارتباط با نامحرم از دیدگاه معصومین (علیهم السلام)
محسن رفیعی / معصومه شریفی
- ۳۴۹ ..... (۲۹) راهکارهای تطبیق میان مبانی تئوریک فریضه حجاب و عملیاتی شدن آن‌ها در جوامع اسلامی ایرانی
روح الله زاهری / زهرا زاهری
- ۳۵۷ ..... (۳۰) نقش توحیدباوری در حجاب فاطمی
منصوره سادات ایوبی
- ۳۶۹ ..... (۳۱) بررسی وضعیت حجاب در واقع ه عاشورا و در سمای‌های تربیتی حاصل از آن
علی ستاری / مریم السادات طباطبایی
- ۳۸۱ ..... (۳۲) بررسی مختصات حجاب در آیه ۳۱ سوره نور
سیده زهره سید فاطمی
- ۳۹۱ ..... (۳۳) بدحجابی، عوامل شک لگیری و رو شهای مقابله با آن
الهام شریعتی
- ۳۹۹ ..... (۳۴) عفت و حجاب از دیدگاه اخلاق اسلامی
رقیه شهبواری
- ۴۰۹ ..... (۳۵) عفاف در اندیشه اسلام
سمیه شیرازیان / محمدحسنطوسی / عبدالرضا زاهدی

- ۴۱۹ ..... (۳۶) ابعاد فراگیر حجاب و عفاف از منظر قرآن کریم
معصومه شیردل / نرگس میرزاییان
- ۴۲۵ ..... (۳۷) حجاب و عفت در عصر معصومین (ع)
سکینه صادقی راد

«أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعِفَافُ»

امیرالمؤمنین (علیه السلام): عفت و پاکدامنی، برترین عبادت است.

«الکافی، ج ۲، ص ۷۹»

دانشگاه الزهرا (علیه السلام) به عنوان تنها دانشگاه جامع بانوان در منطقه و با توجه به نقش اثرگذار خود در طلایه داری مباحث علمی و فرهنگی زنان در عرصه های گوناگون، بر آن شد این بار با طرح موضوع نگرش علمی به عفاف و حجاب، جامعه دانشگاهی و فرهیخته کشور را به گفتمانی علمی در حوزه یاد شده رهنمون نماید. شایسته است حرکت علمی آغاز شده در سال های آتی راه تکامل و تعالی در پیش گیرد و بار دیگر ندای عدالت طلبانه اسلام در جوامع انسانی و برتری انسانها بر مبنای تقوای فارغ از جنسیت را متبلور سازد. بر مبنای تعالیم دین مبین اسلام عفاف و حجاب دستور مؤکدی برای زنان و هم برای مردان است، تا با تعدیل عواطف و تمایلات و ایجاد مصونیت، حضور فعال در اجتماع را، فارغ از نگاه جنسیتی و بر مبنای برابری بین زن و مرد در کسب دانش و فضایل و بهره‌وری از هنرها، نهادینه کند. امید است این تلاش علمی؛ که با هدف هم‌افزایی جامعه علمی تهیه شده است، به‌منظور تقویت باوری عملگرا در حفظ و صیانت از عفاف و حجاب، برگفتمان‌سازی و جریان‌سازی این اصل فخیم تأثیرگذار باشد.

دکتر مهناز ملانظری

رئیس دانشگاه الزهرا (علیه السلام)

و مدیر همایش ملی نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب

۷ و ۸ آذر ۹۶

باسمه تعالی

تبلور عفاف و حجاب در جامعه، زمینه‌ساز حفظ هویت و شخصیت انسانی آحاد جامعه است. نظر به اهمیت مسئله و نیز رسالت دانشگاهیان در آسیب‌شناسی اجتماعی و کمک به حل مشکلات فکری، فرهنگی موجود، موضوع عفاف و حجاب در اولویت بررسی قرار گرفت.

به پیشنهاد معاونت فرهنگی وقت خانم دکتر ملوک خادمی در سال ۹۵ ضرورت برگزاری همایشی در سطح ملی به تصویب رسید. جلسات متعددی توسط عوامل اجرایی برای تعیین سازوکارهای انجام آن برگزار شد. در همین نشست‌ها، اعضای شورای سیاست‌گذاری و نیز شورای علمی مشخص شدند.

همایش «نگرش علمی کاربردی به عفاف و حجاب» با دو ویژگی: ۱- علمی کاربردی بودن ۲- نگاه فراجنسی به موضوع عفاف و حجاب داشتن، ما را بر آن داشت که از اساتید برجسته و دغدغه‌مند از دانشگاه‌های مختلف شهر تهران به عنوان دبیران کمیته‌های هشت‌گانه همایش دعوت بعمل آوریم.

به لطف الهی از روزهای آغازین، مساعدت همکاران گرانقدر را در جریان ارزیابی و داوری مقالات شاهد بودیم. هریک از دبیران کمیته‌های علمی، تیم داوری از اساتید مختلف را تشکیل داده و در راستای نظارت و داوری مقالات اقدام نمودند.

مقالات پیش رو بر مبنای ارزیابی داوران تخصصی و جمع‌بندی دبیر علمی هر کمیته، ارزیابی و رتبه‌بندی شده است. با توجه به تفاوت درجه علمی مقالات در هر بخش، مقرر شد، متن کامل مقاله‌ها در دو سطح به چاپ برسند. از این رو، مقالات برتر و منتخب در مجلد نخست و سایر مقالات به تفکیک محورها در مجلدات دوم تا پنجم به زیور طبع آراسته شدند.

یادآوری می‌شود پیش‌نشست‌هایی در راستای اهداف همایش، در دانشگاه الزهرا (ع.ا.ه) دانشگاه امام صادق (ع.ا.ه)، دانشگاه حضرت معصومه (ع.ا.ه) و مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ع.ا.ه) برگزار شده است. بر خود لازم می‌دانم از مساعدت‌های سرکار خانم دکتر ملا نظری ریاست محترم دانشگاه، سرکار خانم دکتر گلیجانی مقدم معاونت فرهنگی دانشگاه و سایر دست‌اندرکاران همایش کمال تشکر را داشته باشم. امیدوارم برگزاری این همایش را در سطح بین‌المللی در آینده نزدیک شاهد باشیم.

دکتر فتحیه فتاحی زاده

استاد دانشگاه الزهرا (ع.ا.ه)

دبیر علمی

شورای سیاست‌گذاری

مدیر همایش و رئیس دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	دکتر مهناز ملانظری
معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	دکتر ندا گلیجانی مقدم
دبیر علمی همایش	دکتر فتحیه فتاحی زاده
دبیر اجرایی همایش	دکتر خدیجه کریمی علویجه
دبیر شورای سیاست‌گذاری همایش	اقبال اصلانی
معاون مدیر پشتیبانی و حمایت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	محبوبه اژدری
مدیر کل دفتر سیاست‌گذاری و برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	دکتر وحید شالچی
رئیس اداره پایان‌نامه‌های معاونت آموزشی و پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	دکتر نیره قوی
مدیر واحد سیاست‌گذاری امور دینی دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	دکتر یاسر ملکی
مشاور امور بانوان و خانواده دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	فاطمه بلغانی
مدیر اداره فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	سید نصرت الله موسوی
مدیر برنامه‌ریزی و نظارت معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی	دکتر عصمت مؤمنی
دستیار دبیر علمی همایش	دکتر فاطمه عابدی
کارشناس مسئول واحد سیاست‌گذاری امور دینی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	پریسا آریانفر

کمیته علمی

استاد گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	دبیر علمی همایش	دکتر فتحیه فتاحی زاده
مدرس دانشگاه فرهنگیان و دانشکده رفاه	دستیار دبیر علمی	دکتر فاطمه عابدی
استادیار گروه فرهنگ و دولت و معاون پژوهشی دانشکده معارف اسلامی فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق علیه السلام	دبیر کمیته ارتباطات و رسانه‌ها	دکتر سید مجید امامی
دانشیار گروه رفتار حرکتی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	دبیر کمیته بهداشت و سلامت	دکتر افخم دانشفر
دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا سلام الله علیها	دبیر کمیته الهیات و مبانی معرفتی	دکتر بی بی سادات رضی بهابادی
معاون صدای رسانه ملی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	دبیر کمیته هنر و ادبیات	دکتر حمید شاه آبادی
استادیار و مدیرگروه مطالعات سیاسی و انقلاب اسلامی پژوهشگاه فرهنگ و	دبیر کمیته	دکتر نیره قوی

معارف اسلامی، استاد گروه معارف دانشگاه علوم پزشکی تهران	حقوق	
دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه تهران	دبیر کمیته جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی	دکتر عبدالحسین کلانتری
استاد دانشگاه علامه طباطبایی	دبیر کمیته علوم تربیتی و روانشناسی	دکتر حسن ملکی
مدیر واحد سیاست‌گذاری دینی دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	دبیر کمیته برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری	دکتر یاسر ملکی

کمیته داوری

دکتر عبدالرسول علم الهدی	حجة الاسلام دکتر قاسم ابراهیمی پور
دکتر ایمان عرفان منش	دکتر ابراهیم اخلاصی
دکتر فائزه عظیم زاده اردبیلی	دکتر علی محمدی آشنانی
دکتر پروین علمدار	دکتر فاطمه بداعی
دکتر ماهرو غدیری	فاطمه بلغانی
دکتر میثم فرخی	دکتر ستار پروین
حجة الاسلام دکتر محمد فولادی وند	حجت الاسلام و المسلمین علی جعفری
دکتر محمدرضا قائمی نیک	دکتر سید ابراهیم حسینی
دکتر فریبا محمدیان	دکتر محمدرضا حسنایی
دکتر مرضیه محمص	دکتر عاطفه زرسازان
دکتر عبدالله معتمدی	دکتر منصوره زارعان
دکتر سجاد مهدیزاده	دکتر مونس سیاح
دکتر جعفر هزار جریبی	دکتر زهرا صرفی

کمیته اجرایی

ضیافت بیاتی
زهرة حاجیوند
مریم صمدیان
فاطمه طاها
انسیه شریفی
عطیه کاظم فرحزادی

محورهای پذیرش مقاله در همایش

۱- الهیات و مبانی معرفتی

جایگاه عفاف و حجاب در آموزه های دینی
عفاف، حجاب و اخلاق
عفاف، حجاب و ادیان
عفاف و حجاب در اندیشه غربی
عفاف، حجاب و نگرش های نواندیشانه
عفاف و حجاب در دوره معصومین علیهم السلام

۲- ارتباطات و رسانه ها

عفاف، حجاب و ارتباطات انسانی
عفاف، حجاب و ارتباطات جمعی با تأکید بر تلویزیون
عفاف، حجاب، رسانه های نوین و فضای مجازی
مبانی و مهارت های عفاف آفرینی رسانه ای

۳- برنامه ریزی و سیاست گذاری

طرح ها و سیاست های حکومتی ترویج عفاف و حجاب
طرح ها و برنامه های مردمی ترویج عفاف و حجاب
طرح ها و سیاست های آسیب شناسانه عفاف و حجاب
طرح ها و سیاست های آینده نگرانه عفاف و حجاب

۴- بهداشت و سلامت

عفاف، حجاب و سلامت
عفاف، حجاب و ورزش
عفاف، حجاب و زیبایی
عفاف، حجاب و بهداشت حرفه ای
عفاف، حجاب و فعالین عرصه سلامت
عفاف، حجاب و ورزشکاران

۵- جامعه شناسی و علوم اجتماعی

عفاف، حجاب و سلامت اجتماعی
عفاف، حجاب و روابط بین فردی
عفاف، حجاب و استحکام خانواده
عفاف، حجاب و مسئولیت پذیری
عفاف، حجاب و سیر تاریخی آن
عفاف، حجاب و سازگاری اجتماعی
عفاف، حجاب، ارزش ها و هنجارهای اجتماعی
عفاف، حجاب و بالندگی فرهنگی
عفاف، حجاب و امنیت فردی-اجتماعی
جامعه پذیری عفاف و حجاب
عفاف، حجاب و الگوسازی (مدلینگ)
عفاف، حجاب و ساز و کارهای تغییر الگوی آن
عفاف، حجاب و قشربندی اجتماعی
عفاف، حجاب و نهادهای اجتماعی

عفاف، حجاب و جوامع اسلامی
عفاف، حجاب و جهانی شدن

۶- حقوق

عفاف، حجاب، حق مداری یا تکلیف مداری
عفاف، حجاب، حقوق فردی و مصالح اجتماعی
عفاف، حجاب و حقوق شهروندی
عفاف، حجاب و خأهای قانونی
عفاف، حجاب، قانون مندی و ضمانت‌های اجرایی آن
عفاف، حجاب و گرم‌انگاری
عفاف، حجاب و سیاست کیفری
عفاف، حجاب و حقوق بشر
عفاف، حجاب و قوانین بین‌المللی
عفاف، حجاب و کنوانسیون‌های بین‌المللی

۷- علوم تربیتی و روانشناسی

عفاف، حجاب و خودشناسی
عفاف، حجاب و سلامت روانی
عفاف، حجاب و تیپ شخصیتی
عفاف، حجاب و جهت‌گیری‌های ذهنی
عفاف، حجاب و خودارزشمندی
عفاف، حجاب و خودمهارگری
عفاف، حجاب و رشد شخصیت
عفاف، حجاب و ارتباطات اجتماعی
عفاف، حجاب و همسرگزینی
عفاف، حجاب و فرزندپروری
عفاف، حجاب و روانشناسی مردان و زنان
عفاف، حجاب و الگوها
عفاف، حجاب و برنامه درسی
عفاف، حجاب و روش‌های آموزش

۸- هنر و ادبیات

سیر تطور عفاف و حجاب در مکاتب هنری و ادبی (ریشه‌ها و پیامدها)
عفاف و حجاب در ادبیات فارسی و ادبیات سایر ملل
رسالت ادبیات در عفاف و حجاب
رسالت هنر در عفاف و حجاب
عفاف، حجاب و زیبایی‌شناسی
عفاف، حجاب و معماری (ایرانی اسلامی)
عفاف، حجاب و هنرهای تجسمی
عفاف، حجاب و طراحی لباس
عفاف، حجاب و هنرهای نمایشی
عفاف، حجاب و سینما
عفاف، حجاب و آسیب‌شناسی آثار هنری و ادبی
عفاف، حجاب و هنرمندان